

NyS

Forfatter: Kirsten Rask

Anmeldt værk: Dansk Sprognævn: *Retskrivningsordbogen*, 4. udgave
København: Alinea A/S, 2012 (1056 s.)

Kilde: *NyS – Nydanske Sprogstudier 44. Sproglig normering*,
2013, s. 81-92

Udgivet af: NyS i samarbejde med Dansk Sprognævn

URL: www.nys.dk

© NyS og artiklens forfatter

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre NyS-numre (NyS 1-36) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Anmeldelse

RO – Rettidig omhu?

Dansk Sprognævn: *Retskrivningsordbogen*, 4. udgave
København: Alinea A/S, 2012 (1056 sider)

KIRSTEN RASK

Vi danskere har som bekendt en meget følelsesladet holdning til det med stavning i almindelighed og staveændringer i særdeleshed. Det kan jeg heller ikke selv sige mig fri for. Så der er nogle af ændringerne i 4. udgave af Retskrivningsordbogen som jeg (med flere) sørger over, andre ærgrede kun kortvarigt, og andre igen byder jeg velkomne (den bøjning af adjektivet *velkommen* vender jeg tilbage til). Et par stykker mener jeg ligefrem vi skal være taknemmelige for, og så er der især én tendens som jeg stadig håber bliver bremsat...

Først de tre ændringsformer der giver anledning til sorg:

TILBAGESKRIDT FOR FORDANSKNINGERNE

To af de mest nedslående ændringer er begge systemændringer som jeg mener bryder med en hidtil gældende sprogpolitik (i flere medier er jeg blevet citeret for at efterlyse mere *sprogpoliti* – det var et fejlцитat fra det oprindelige Ritzau-telegram, hvor overskriften lød "... mere *sprogpolitik*").

Den første er den opgivelse fra DSN's side der ligger i at skrue flere danificeringer (fordanskninger af stave- og/eller bøjningsformer) tilbage. Først og fremmest på det grammatiske plan: Denne RO-udgave indfører pluralis-s'er i adskillige angelsaksiske låneord, også i ord der ikke har haft det i nogen af de tidligere RO-udgaver. Det er altså et klart brud med DSN's hidtidige sprogpolitik.

I de fleste tilfælde er s-formerne dog kun kommet ind som en valgfri mulighed, så vi/DSN kan stadig nå at vende denne politik. Men i nogle af låneordene lukker RO for muligheden for at bruge den danske bøjning. Det gælder fx *airbags* (tidl. *airbagger/airbags*), *cocktails* (tidl. *cocktail/cocktails*) og *overheads* (tidl. *overheader/overheads*).

Og så kommer næste uundgåelige skridt, nemlig godkendelsen af de hybride bøjningsformer i pluralis, bestemt form: *airbagsene* og *sconesne*. Hidtil har langt de fleste angelsaksiske låneord med pluralis-s, aflagt -s'et i denne form, fx *backupperne; hittene; jobbene; overheadene*.

Den sprogholdning går DSN altså et skridt længere væk fra. Tidligere var det kun ganske få ord der havde denne mulighed for hybridform, fx *dollar(s)ene*, og *fotosne/fotoerne*. Alene indførelsen af flere pluralis-s'er vil i sig selv føre til flere af disse hybridformer hos menige sprogbrugere. Gad vide hvilke andre sprog der dyrker den hybridformspolitik?

Kort sagt skulle DSN have givet os mindst ti år mere til at få de danske bøjningsformer indarbejdet hos professionelle sprogbrugere. For det mærkelige er at hvor nogle sprogbrugere helst vil undgå s'er i komposita (fx **distributioncenter, Modersmål-Selskabet*), så ynder de dem åbenbart i pluralisformer af fremmedord – både angelsaksiske og andre, fx **polterabends* og **stadions*.

De nye -s-former er især: (flere) *airbags, backer/backs, backup/backups, barbecuer/barbecues, bat/bats, blackout/blackouts, championer/champions, groupier/groupies, hooliganer/hooligans, imager/images, input/inputs, job/jobs, output/outputs, postere/posters, ratinger/ratings, riff/riffs, snapshot/snapshots, team/teams, tee'er/tees, test/tests, toast/toasts, truck/trucks, western/westerns, workshopper/workshops*.

Og inden for gruppen af ord fra delikatess- og kosmetikbranchen slår RO også bak mht. danificeringer, fx i *crepe* (der ikke længere har muligheden *krepe*), *yoghurt* (ikke længere muligheden *jogurt*); *rostbøf* er strøget, så kun *roastbeef* er tilbage; det samme gælder det meget omtalte *majonæse*; dog er *remulade* stadig tilladt ved siden af *remoulade*. Ordet *miks* har

fået tilføjet en engelsk inspireret dobbeltform, *mix*; det samme gælder *zombi*, der nu også må staves *zombie*. Ordet **shampo* blev også opgivet for tidligt som alternativ til *shampoo* – den danificerede/udtalenære form var kun inde i varmen fra 1986 til 2001, alt for kort tid til at den kan nå at vinde fodfæste. Nu tror jeg sagtens sprogbrugerne ville tage *shampo* til sig.

Og jeg mener også at afledninger som **handig* og **sportig* (begge 1986-2001) bør have en chance til – så kunne vi jo tage **trendig* med samtidig – selv om disse former nok står svagere i sprogbrugernes bevidsthed og smag. Men DSN kunne vise vejen ved at lukke dem ind (igen) – og så slå på tromme for dem.

En enkelt opmuntring mht. danificeringen af engelske låneord er åbningen for kongruensbøjning i enkelte adjektiver, fx *cool*, der nu ikke længere figurerer som ubøjeligt adjektiv, men kan bøjes både *coole* og *coolt*. At stavemåden så i øvrigt ligger langt fra den danske, med to vokaler i én stavelse og engelsk udtale, er en anden sag.

En anden lille modtendens møder vi i ordet *grill*, som har fået en ny pluralisform tilføjet, (flere) *grill* ved siden af (flere) *griller*. Men altså ikke med pluralis-s. En enkelt anglicisme er også strøget i den tidlige dobbeltform *federativ/foderativ*, som nu kun kan staves *foderativ*.

To af de nye låneord der har fået plads i RO, er *trainee* og *smiley*. De kommer begge ind med dobbeltformer i pluralis: *trainee'er/trainees*; *smileyer/smileys*. Hvis DSN havde en fast sprogpolitik om danificering, kom sådanne ord kun ind med danske pluralisendelser. Jeg tror de fleste danskere ville være med på en sådan politik – hvis den blev beskrevet klart, ikke mindst gennem en aktiv formidlingskanal til det offentlige uddannelsessystem. Undervisere i den private uddannelsessektor sørger generelt selv for at holde sig orienteret gennem opslagsværker og DSN-nyheder. Ret paradoksalt med denne forskel, og der er selvfølgelig også undtagelser på begge sider.

Men overordnet set ville det også kræve at DSN påtog sig en mere normerende/opdragende rolle – som det daværende nævn åbenbart gjorde i 1986 med ordet *projektor*, der altid kun har stået med -k-, ikke -c-.

At ordet *fuck* med afledninger er kommet med i RO, har vakt en del protester. Igen slår DSN på usus, og når de danske eder for kønsdele og samleje (slå dem selv op) længe har stået der, skal denne nyere glose også med. Ellers skulle DSN helt undlade eder i RO, og det ville være en mangel. De ord vi bruger, bliver smidt i ansigtet på os igen – sådan fungerer en ordbog.

ÆLDRE LÅNEORD STÅR I STAMPE

Andre, lidt ældre, halve danificeringer af almindelige sagord har overlevet, fx de franske *resurse*, *vy* og *keurage* – alle dog kun som dobbeltformer ved siden af de franske, så de er stadig til observation, som de har været siden 1955. Andre franske låneord som *favor*, *kø*, *palæ*, *portræt* og *valor* har alle udelukkende haft danske staveformer siden 1955; *miljø* havde dobbeltformen *milieu* helt op til 1996, men *odor* afgav sin *odeur* allerede i 1986. Konklusionen må være at danificeringen af franske låneord står i stampe – endda med visse tilbageskridt inden for delikatessejargonen.

Og stadig ser vi ikke skyggen af **buro* og **nivo* som i norsk og svensk. Men lige netop en ændring af -eau-enderne ville kræve en folketingsgodkendelse, så det sker vel aldrig? Det ville nok også være selvmord at foreslå den fransk-danske staveform *chauffør* ændret til **choffør*. Sidste stavelse har i øvrigt været danificeret siden 1955, men første stavelse er altså aldrig kommet med. Så må vi til gengæld vænne os til udtalen /sjafør/ – en afsmitning fra den ikkedanificerede stavemåde. Udenlandsk stavning giver med tiden uvægerligt ”forkert” udtale i forhold til originalen, som med låneordene *toilet* og *premierminister*, der i dag udtales som de staves, /toi-/ og /præmiære-/ , ikke med original franskliggende udtale: /toa-/ og /prømjé-/.

Andre fremmedord har heller ikke rørt på sig siden 1955. Jeg tænker især på pluralisformerne *konti/kontoer*, *risici/risikoer*. *Virus* har haft tre

pluralisformer: (flere) *vira/virus/virusser* (den sidste kun fra 1996), men *visum* har kun haft muligheden *visa* siden 1955. Hvorfor ikke **visummer* analogt med *virusser* (heldigvis har RO ikke givet efter for den ret udbredte fejl i singularis: *et *visa*). Det meget omtalte ord *diarré* har aflagt hele tre andre mulige staveformer her i 2012 og er vendt tilbage til sin 1955-form.

Meget tyder på at DSN med fordel kan vælge én form af fremmedord på sprogbrugernes vegne frem for at sende op til flere ud til folkeafstemning i et par årtier. Det foretrækker sprogbrugerne tydeligvis.

INITIALFORKORTELSER MED STORT

En anden præmatur systemændring ser vi i initialforkortelserne. Af uransagelige grunde indfører RO nu dobbeltformer i initialforkortelser, så det bliver tilladt at skrive dem både med små og store bogstaver, altså *bb/BH*, *cd/CD*, *it/IT*.

Uransagelige fordi det i min optik ikke har været udbredt i professionelle tekster at skrive dem med store bogstaver – DSN henviser heller ikke til nogen statistik på området. Tidligere havde ret få initialforkortelser versalskrivning, en del af dem indlånte forkortelser som *BMI* (body mass index) og *AD* (artdirector). En fortsættelse af den hidtidige politik ville have været at give dem der blev skrevet med versaler, en dobbeltform med små bogstaver – og dermed arbejde støt hen imod at forkortelser på dansk generelt skrives med små bogstaver, bortset fra *propriet*, selvfølgelig. Hvad er der vundet ved det andet – systemmæssigt og/eller sprogbrugsmæssigt?

Æ - ET ”LILLE” BOGSTAV UNDER PRES FRA E

Den tredje systematiske ændring er sådan set en gammel bekymring for mig og andre yndere af de særlige nordiske bogstaver. Bogstavet *Æ/æ* er et ”lille” bogstav – det mindst frekvente af vores vokaler. Så vidt jeg kan se, får vi ingen eller meget få nye ord med *æ*; så meget desto vigtigere er det at holde på dem vi har. Det er nærmest vores pligt, eftersom et tab af *Æ/æ* ville være et tab for verdenssprogsamfundet.

Måske er tendensen til at erstatte Æ/æ med E/e bremset i 2012. Rigtig mange e'er er kom ind som dobbeltformer i 1986-udgaven, fx *hæfte/hefte*; (at) *bjærge/bjerge*; *vîpstjært/vîpstjert*; *trævl/trevl*; Ægypten/Egypten (Hvad ville H.C. Andersen sige til dét!) og ækvilibrist/ekvilibrîst. Og i hvert fald to ord mistede helt muligheden for æ: *pleskeen* og *estimere*.

Men faktisk ser det ud til at DSN i hvert fald ikke vil fremme denne udvikling: Så vidt jeg kan se, har de kun strøget en enkelt -æ-form, den i (*vîp*)*stjert*. Var det virkelig nødvendigt? Men de andre får lov til at leve videre som dobbeltformer - det er altså stadig muligt at skrive Ægypten. Og i hvert fald i ét tilfælde er -e-muligheden blevet streget til fordel for -æ-, nemlig i *hæfte*. Tager vi sammensætninger og afledninger som *behæfte*, *vederhæftig* osv. med, fylder det jo lidt. Og to -ar-suffikser er blevet ændret til -ær: *lineær* og *velær*.

I tilfældene med dobbeltformer er det så op til os sprogbrugere. Emnet kunne fortjene en kampagne for bevarelse af æ-formerne overalt hvor de er tilladt.

Det samme gælder kommuners og byråds utidige krav om at RO skal give plads til dobbeltformer i visse bynavne med AA/aa, som det senest er sket med Århus/Aarhus – stik imod reformen fra 1948. Det er fagligt kreperligt at fejlagtige argumenter om globalisering og alfabeterisering og evt. manglende/kortvarig historisk indsigt i geografiske navne får lov til at afgøre retskrivningen – nogle gange også stik imod borgernes ønsker.

Eneste trøst er at paragraf 3.2 stadig siger at det altid er korrekt at skrive danske stednavne med Å/å, så vi altså stadig har muligheden – også for Århus, århusiansk osv.

LETTELSER FOR SPROGBRUGERNE?

En del sprogbrugere har protesteret over ophævelsen af den hidtidige skelnen mellem med dobbelt præposition og adverbium som i *Gå indenfor* vs. *Inden for vores branche*, *De folte sig ovenpå* vs. *De var trætte oven på sejren*.

De der kender reglen og følger den, kan godt lide den. Og de bliver naturligt nok forstemte over at det (som altid) er de sprogbrugere der ikke kender en regel, der er skyld i at den bliver ændret. Men sådan er det jo i vores sprogsamfund, og vi skal generelt snarere skyde på uddannelsessystemet end på Dansk Sprognævn.

Og netop dén regel kan som bekendt ikke give nogen betydningsændringer – det er en ren grammatisk opvisning. Selv ærgrede jeg mig ved tanken i nogle uger og tænkte at dén kan vi måske nå at få omstødt næste gang, men så mange skribenter er allerede begyndt at skrive forbindelserne i ét ord, ligegyldigt om der er styrelse på eller ej, at den ikke står til at redde i det lange løb. Bortset fra dét er reglen langtfra entydig: Det er kun 28 af disse forbindelser der er blevet valgfri et/to ord når de har en styrelse. Andre er ikke, fx *indimellem/ind imellem* og *ned af/ nedaf* – her skal vi stadig skelne mellem om det er dobbelt præposition eller adverbium. Forklaringen er logisk nok, men skal nok komme til at skabe en vis forvirring. Det bliver i hvert fald ikke lettere at undervise i dette emne...

Indførelsen af -ie-ender som dobbeltform til -ium-enderne som i *ministerie/ministerium*, *gymnasie/gymnasium*, *indicium/indicie* har været på vej i årtier og må nærmest sige omsider at være kommet ind i varmen. Ellers ville RO jo miste sin autoritet ved at fastholde nogle former som flertallet ikke længere bruger, når det altid kun har heddet *ministeriet*, *gymnasieskole* osv.

Det værste ved ændringen er at den langtfra er konsekvent: Masser af -ium-ord bevarer endelsen som eneste korrekte, fx de fleste fagtermer som *adverbium*, *aluminium* og *delirium*, men også ord som *decennium*,

koncilium, vokabularium. Det kræver en del ekstra opslag og gør dermed alligevel ikke livet lettere for sprogbrugerne.

VAKLEN MHT. DIAKRITISKE TEGN

Dansk retskrivning er generelt tilbageholdende med brugen af de diakritiske tegn som apostrof, accent og – til dels også – bindestreg. Og på ét punkt står DSN standhaftigt imod flertallet af uøvede sprogbrugeres usus, nemlig når det gælder de forkerte apostroffer i fx *Bageren's* og *Mor's dyt*. Tak for det.

Accentens kommen og gåen

Fra 1986 til 2012 har vi helt kunnet undlade at bruge accent i ord som *allé, idé* og *kupé* – det har været valgfrit (får vi mon engang stavemåden **akcent*, når nu udtalen *aksént* er kommet mere i brug? Så kunne vi også få **akcentuere*, **akcept* o.a.).

Reglen om at intet ord i Retskrivningsordbogen altid skal skrives med accent, gælder stadig (paragraf 5), men til gengæld er accenten kommet ind i enkeltordene i opslagsdelen, hvor *allé, idé* og *kupé* alle står med accent – og så blot en henvisning til paragraf 5.2. I 2. og 3. udgave af RO står opslagsordene i to former: uden og med accent, i nævnte rækkefølge. Her vender 2012-udgaven altså også tilbage til 1955-formen, bortset fra at accenten nu også er tilladt i bestemt form og i pluralis – det var den ikke i 1955. To skridt frem og ét tilbage.

Bindestregens flaksen

Det er en lettelse at slippe af med nogle af bindestregerne i de engelske låneord – de har tilsyneladende optrådt temmelig vilkårligt, set med danske øjne. Desværre kommer der en del dobbeltformer, fx *checkin/check-in, login/log-in* og *standin/stand-in*. Enkelte har dog helt tabt bindestrengen, fx *spinoff* og *takeoff*, og en del har aldrig haft den, fx *blackout, lockout, workout*. Så vi er på vej mod større konsekvens – jeg synes godt DSN kunne være gået hele vejen og have strøget dobbeltformerne med bindestreg.

Til gengæld får vi et mylder af bindestreger i gruppesammensætningerne, der nu kan have streg mellem alle ordene i stedet for kun inden det sidste ord, fx *væg til væg-tappe/væg-til-væg-tappe slå om-nederdel/slå-om-nederdel*. Kønt er det ikke, og altså også et brud med den hidtidige karrighed med bindestreger; men det kan muligvis lette læsningen/forståeligheden, og så må andre principper bøje sig.

BETYDNINGER STRØET MED LØS HÅND

RO har altid haft betydningsangivelser ved enkelte ord; nu er der kommet flere til. Men igen er det langt fra gennemført. I pendulord må betydningsoplysninger siges at være særdeles nyttige, og de to betydninger er også nævnt for *overhøre*, *patetisk* og *virak*, men ikke for *bjørnetjeste*, *forfordele* eller *godt* (adv.). Betydningen er angivet for *acces*: 'adgang', men ikke for *accession* – det ord kender jeg ikke.

For ordet *qua* står kun den gamle: 'i egenskab af', selv om andre betydninger har været brugt i årtier: 'i kraft af/ ved hjælp af/ på grund af'. Og den angivne betydning for *callcenter* er i bedste fald kun halv: 'afdeling i en virksomhed som kunder kan ringe til'. Callcentre er ofte selvstændige virksomheder hvis vigtigste funktion er telemarketing, dvs. de beskæftiger telefonsælgere som sidder og ringer ud.

Men i forordet slår RO også syv kors for sig: "Ordbogen kan ikke bruges som en facitliste for ordenes betydning." Måske skulle DSN overveje at udgive en mere udførlig betydningsordbog – som sidestykke til retskrivningsordbogen.

VELKOMNE SLØJFNINGER AF DOBBELTFORMER

Danske sprogbrugere har aldrig rigtig været med på at deltage i den form for folkeafstemninger som dobbeltformerne i RO er – de foretrækker at der kun er én form. Men sprogdudvikling kræver selvsagt overgangsperioder, så undvære dem kan vi langt fra. Nogle synes bare mere overflødige end andre. Det gælder fx komposita med og uden fuge-s, og derfor er det en lettelse at RO nu kun giver én mulighed i fx *barselsorlov*, *driftschef* og *fornuftsægteskab*. Men hvorfor ikke tage flere med

– fx *loft(s)*-, *viden(s)*- og *trussel(s)*-. Disse dobbeltformer gør ingen glade og har så vidt jeg kan se, ingen sproglig betydning.

Jeg blev nervøs da jeg hørte at DSN ville sløjfe det trykssvage -e- i bestemt form og pluralis af substantiver der ender på -el eller -er, for i nogle tilfælde ville vi så få flere homonymer i form af sammenfald mellem fx verbalsubstantivet og substantivet i bestemt form, fx *ofret* og *handlen*. Men nu ser jeg til min glæde at dobbeltformerne med -e- har overlevet i disse ord så vi stadig kan skelne mellem *handlen* (og *vandlen*) og *handelen* (*kom i bus*) og mellem *ofret* (*af systemet*) og *offeret* (*befandt sig ...*) – som udtalen af de forskellige former også tilsiger. Så må vi se hvor længe den skelnen holder...

De ord der er blevet ændret, giver ikke den slags problemer, fx *regel/reglen/regler* og *middel/midlet/midler*.

KRYBER RO UDENOM?

Flere grammatiske nydannelser kryber RO behændigt uden om. Jeg kan komme i tanke om to: *lykkedes* brugt i deponent/aktiv form, fx *De er lykkedes med projektet*; og *gro* som transitivt verbum: *De groede kål i baghaven*. RO tilkendegiver ikke denne egenskab ved verberne, så vi kan kun udlede det af eksemplerne. Men kan vi slutte ud fra at en form ikke optræder i et eksempel, at det ikke ”findes”? For ordet *gro* er der slet ingen eksempler! Det ville være nyttigt hvis RO gennem eksempler ville *vise* os den slags.

At visse bedagede bøjningsformer af verberne ikke er blevet strøget, undrer mig også (positivt). Ud fra usus over de sidste to årtier var jeg næsten indstillet på at RO havde godkendt den strukturstridige *har* **strukket*, men den slipper vi altså for mindst ti år endnu. Det samme gælder **bedte*, selv om den jo bare følger den normale udvikling for stærke verber; men den er altså ikke stueren endnu.

Til gengæld har vi også stadig dobbeltformer i *sprækkede/sprak*, *har sprækket/sprukket*. Er den stærke bøjning ikke ved at være udlevet? Og måske også dobbeltformen til *svingede*: *svang*. Til gengæld er min gene-

ration nok glad for at vi stadig har dobbeltformerne *for* til *farede*, *svor* til *sværgede* og *tav* til *tiede*, selv om fremtiden ligger i de svage bøjninger.

Ordet *velkommen* er desværre ikke kommet med i bøjet form i alle sammenhænge. Her mener jeg at RO siger ét, men gør noget andet, for der står at *velkommen* er et adjektiv – det vil sige at det skal kongruere. Og det gør det også i visse eksempler, fx *velkomne gæster*. Men ikke efter verberne *byde/hilse*: Der lyder eksemplerne *Hun bød gæsterne velkommen*; *vi hilser samarbejdet velkommen*. Hvis ordet er et adjektiv, skulle det være: *Hun bød gæsterne velkomne*; *vi hilser samarbejdet velkomment*. Ellers skulle ordet have været beskrevet som et fast udtryk i *visse* sammenhænge. Men hvorfor denne skelnen? Flere og flere øvede sprogbrugere lader *velkommen* kongruere naturligt, også efter *hilse* og *byde*. Lad ordet kongruere i alle sammenhænge, tak.

SNÆVRE ORDDDELINGSFORSLAG

Som noget nyt angiver RO orddeling. Hvert opslagsord viser hvordan ordet kan deles, og her følger RO tilsyneladende kun det ene tilladte princip: det at dele mellem stavelser – ikke ved affikser. I forordets vejledning står der udtrykkeligt at de viste orddelinger kun er forslag, og man henviser til paragraf 15-17 bag i RO om orddelingsregler. Men lur mig om mange sprogbrugere ikke ser de viste forslag som det eneste korrekte – her er det op til alle hånde undervisere, konsulenter, korrektører og kommunikationsmedarbejdere at retlede menige sprogbrugere.

PRÆPOSITIONEN INKLUSIVE REDDET

Af uransagelige grunde indførte RO i 1986 ordet **inklusive* som adjektiv. Den ide er aldrig blevet fulgt op af andre dansk-dansk ordbøger, og nu har DSN gudskelov trukket den ud igen. For det har betydet at den forkerte form af præpositionen *inklusive* (uden -e) er fløjet under stavekontrollernes radar, så den fejltipe er eksploderet i det offentlige rum. Nu er der håb om at stavekontrollerne igen kan fange de forkerte *inklusive*'er inden de ryger ud i reklamer, tilbudsbreve, vareskilte og produktblade. Tusind tak for det sparede irritationsmoment fremover.

RO'S MAGT?

Den deskriptive holdning der kommer til udtryk gennem RO, dokumenterer Dansk Sprognævns modvilje mod at normere for meget – selv om de selvfølgelig gør det ved at blåstemple visse former frem for andre.

Og vi må heller ikke undervurdere DSN's magt, dels gennem uddannelsessystemet (i det omfang RO bliver brugt med omhu!), dels gennem de faggrupper der vitterlig i høj grad bruger RO (og andre sproghåndbøger). Det gælder grundige og kompetente sekretærer, oversættere, redaktører og den del af journalist- og skribentgruppen der går op i den slags, og endelig de mange sproglige korrektører der har en finger med i utallige tekster i det offentlige rum.

De retter gerne ind efter forskrifterne i RO, og på den måde bliver ændringerne ført ud i livet og kan påvirke menige sprogbrugeres bevidste eller ubevidste sproglige retsfølelse. I tilfælde med dobbeltformer er det i sidste ende disse faggrupper der bestemmer hvilken af en dobbeltform der får forrang i kommende udgaver af RO.

Men de forventer også at DSN gennem RO tager ansvar og er (mere) konsekvente i deres anvisninger – helst gennem en klar og fagligt funderet sprogpolitik, så ændringerne trækker i samme retning, baseret på tydelige linjer for dansk retskrivning.

En ny RO-udgave er gerne to skridt frem og et tilbage. Men som det er fremgået her, mener jeg at denne 4. udgave på flere afgørende felter desværre er et skridt frem og to tilbage.

Kirsten Rask
Selvstændig
post@kirsten-rask.dk